Redactioneel

Televisieprogrammering en de productie van populaire muziek

In dit nummer van *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* wordt volop aandacht besteed aan televisie. Twee programmatypen met de hoogste kijkdichtheden - *het Journaal* en (voetbal)sportuitzendingen - staan daarbij centraal.
Het Journaal van de Nederlandse publieke omroep, dat dit jaar veertig jaar bestaat, is van oudsher 'een baken in de avond; voor kinderen het sein om naar bed te gaan en voor volwassenen het eigenlijke begin van de televisieavond', schrijft Bardoel. Zijn studie - waarin hij gebruikmaakt van schriftelijke bronnen ('meters archiefmateriaal'), vraaggesprekken en inhoudsanalyse - laat zien hoe groot de ontwikkelingen bij *het Journaal* zijn geweest. De huidige televisiekijker, gewend aan satellietverbindingen met alle delen van de wereld, kan zich nauwelijks meer voorstellen dat in de jaren vijftig de kijkers het moesten doen met de mededeling 'Wegens mist geen buitenlands nieuws' toen een vliegtuig met beeldmateriaal aan boord niet op Schiphol kon landen. Evenmin is het in deze tijd van 'reality tv' voorstelbaar dat midden jaren zestig de redactie van *het Journaal* besloot een filmverslag van rellen in Amsterdam *niet* uit te zenden.
Bardoel bestudeert de journaalontwikkelingen in relatie tot ontwikkelingen in de technologie, de institutionele ruimte en de professionele praktijk. Hij concludeert dat in de eerste twee decennia van het Nederlandse *Journaal* de factor 'bestel' (institutionele ruimte) onmiskenbaar dominant is geweest: hoewel de technische middelen in deze periode zeer beperkt en beperkend waren, vond niettemin een onderbenutting van de technische en professionele mogelijkheden plaats vanwege institutionele beperkingen. Onder invloed van nieuwe bestuurlijke verhoudingen krijgt in 1975 de factor professie de overhand. Pas in de laatste jaren komt een specifiek 'televisiemodel' op dat de sterke kanten van dit medium - de suggestie van directheid en het ooggetuigenkarakter - uitbuit. De technologische mogelijkheden van het medium worden ten volle benut als gevolg van toegenomen concurrentie. Bardoel concludeert dan ook dat de techniek de mogelijkheden biedt, maar dat maatschappelijke factoren bepalen in hoeverre hiervan gebruik wordt gemaakt.

In de twee artikelen over sport op televisie in dit nummer van *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* staat de wijze van sportverslaggeving centraal. De twee artikelen maken gebruik van zeer verschillende onderzoeksbenaderingen. D'Haenens gaat uit van een beschrijvende inductieve benadering en ze maakt gebruik van groepsdiscussies. Van Oordt en Beentjes daarentegen hanteren een deductief uitgangspunt en baseren zich op experimenteel onderzoek.
D'Haenens plaatst haar onderzoek tegen de achtergrond van de strijd tussen de publieke en commerciële omroep om de gunst van het publiek. Haar probleemstelling luidt: welke vorm- en inhoudsingrediënten worden door de Vlaamse kijkers beschouwd als zoge-

naamde 'kritische succesfactoren'? Om op deze vraag een antwoord te vinden organiseert zij kwalitatieve workshops waarin een aantal fasen wordt doorlopen. In de 'kritiekfase' worden algemene grieven over het sportaanbod op de BRTN geïnventariseerd. In de 'ideale fase' gaat het om het genereren van ideeën: aan welke programmaingrediënten zijn de kijkers zeer gehecht? In de 'realistisch-constructieve fase' wordt aan kijkers gevraagd door te denken op concrete programmaformats en -inhouden. Ze worden gedwongen keuzes te maken over uitzenduur, programmalengte en -format. In de 'confrontatiefase' worden de meningen van verschillende groepen met elkaar geconfronteerd en gezocht naar consensus ten aanzien van de verschillende onderwerpen. Haar onderzoeksbenadering en de resultaten van haar onderzoek lijken ook relevant voor bijvoorbeeld *Sport 7* in Nederland; de zender die zo veel problemen heeft.
In de bijdrage van Van Oordt en Beentjes wordt de vraag opgeworpen of de wijze waarop een voetbalovertreding wordt becommentarieerd door de televisiecommentator van invloed is op het oordeel van jeugdige kijkers. Dit onderzoek is relevant gezien de huidige publieke discussie over de invloed van televisiegeweld op agressie. In de studie wordt inderdaad aangetoond dat de toon van het commentaar van invloed is op de wijze waarop jeugdige kijkers agressieve voetbalovertredingen beoordelen. Bij afwijzend commentaar bleken kinderen de overtreding sterker af te keuren dan bij goedkeurend commentaar. Het effect van het type commentaar bestaat onafhankelijk van de nationaliteit ('eigen' versus 'buitenlands') van de dader en het slachtoffer van de overtreding. Wel moet worden opgemerkt dat de getoonde overtredingen in het algemeen (ook bij goedkeurend commentaar) werden afgekeurd.

In het laatste artikel van dit nummer besteden Dekkers en Rutten aandacht aan de productie van populaire muziek. Het gaat hen met name om de relatie tussen 'productiestructuur' en 'culturele inhouden'. In hun onderzoek willen ze twee alternatieve benaderingen - respectievelijk de 'productie van cultuur'-benadering en de 'interpretatieve' benadering - integreren. De eerste benadering besteedt veel aandacht aan de context waarbinnen cultuurproductie plaatsvindt. In de tweede benadering ligt een sterke nadruk op individuele interpretaties. In de studie van Dekkers en Rutten zijn belangrijke vragen hoe de individuele producent de productiecontext ervaart, hoe hij hierbinnen handelt en welke invloed deze ervaringen en handelingen hebben op de inhoud van het cultuurproduct. In hun studie onderzoeken zij 'selectieprocessen' in de muziekindustrie. Zij maken gebruik van 'open interviews' met negen Artist & Repertoire (A&R) -managers. Dekkers en Rutten concluderen dat duidelijk is dat de manier van werken van A&R-managers binnen de muziekindustrie op een bepaalde wijze is geordend. Zij selecteren niet volstrekt willekeurig, maar houden zich aan de 'ongeschreven regels van het spel'.

Peter Neijens